

*Василь ПРИСЯЖНЮК,
прокурор Рівненської області,
державний радник юстиції 2 класу*

ЗАХИСТ ПРАВА ГРОМАДЯН НА СВОЄЧАСНЕ ОДЕРЖАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Ключові слова: конституційне право на працю; додержання законодавства про працю; погашення заборгованості; заробітна плата.

З а свою працю людина має отримувати грошову винагороду, а сплачені з неї податки чи інші обов'язкові платежі в майбутньому повернуться у вигляді пенсії чи інших соціальних виплат. На жаль, практика прокурорської діяльності свідчить, що не своєчасна виплата заробітної плати є на сьогодні однією з найгостріших проблем у сфері додержання конституційних прав та свобод громадян. Причини виникнення заборгованості із зарплат – не лише у кризових економічних явищах, а й в елементарному небажанні керівників підприємств та установ своєчасно виплатити зароблене своїм підлеглим. На такі порушення закону реагує прокуратура.

Зважаючи на надзвичайну важливість та гостроту проблем у сфері оплати праці, вимоги Президента України та Генерального прокурора України, суттєво активізовано роботу органів прокуратури Рівненщини. Вжиті заходи дали відчутні результати.

Відтак, борг із виплати заробітної плати порівняно з минулим роком зменшився на 13,2 млн грн і на сьогодні становить 2,7 млн грн.

Завдяки втручання органів прокуратури працівникам підприємств, установ, організацій області виплачено у цьому році 8,8 млн грн заборгованої заробітної плати. За допущені порушення законодавства про оплату праці до різних видів відповідальності притягнуто 28 посадових осіб. За фак-

тами умисної безпідставної невикплати заробітної плати й інших грубих порушень законодавства про працю міськрайпрокурори області порушили 14 кримінальних справ.

Стан додержання законодавства у сфері оплати праці, пенсійного забезпечення, загальнообов'язкового державного соціального страхування та прокурорського нагляду з цих питань розглянуто на чотирьох міжвідомчих нарадах у минулому році та на розширеному засіданні колегії прокуратури області у квітні поточного року. Створено робочі групи за участю працівників обласної прокуратури під керівництвом заступників прокурора області, які здійснили виїзди до найбільш проблемних щодо виплати заробітної плати районів та міст Рівненщини, де із залученням органів влади і контролю проведено наради з керівниками підприємств-боржників.

Органи прокуратури області систематично проводили телефонні «гарячі лінії», під час яких дзвінки від громадян приймали безпосередньо прокурори і давали вичерпні консультації з питань захисту прав на оплату праці.

Забезпечено систематичне надходження від фондів соціальної спрямованості, органів статистики, управління праці та соціального захисту населення облдержадміністрації інформації щодо стану заборгованості із виплати заробітної плати, яка ретельно аналізувалася з метою визначення

категорій боржників: активні підприємства (працюючі); підприємства-банкрути та ті, які перебувають на стадії ліквідації; підприємства, які не розташовані за своєю юридичною адресою. Залежно від визначеної категорії обиралася тактика роботи з підприємством.

Зокрема, при роботі з активно працюючими підприємствами вживалися такі зазначені нижче заходи. Керівників підприємств викликали до прокуратури для надання пояснень про причини заборгованості із виплати заробітної плати та відповідних матеріалів, що підтверджують її наявність. Їм роз'яснювалися норми чинного законодавства про оплату праці, передбачена законом адміністративна або кримінальна відповідальність у випадку порушення трудових прав громадян. З метою відновлення конституційних прав громадян на оплату праці вручалися приписи про усунення порушень законодавства, виконання яких ретельно контролювалося.

Яскравим прикладом є розглянутий та задоволений припис прокуратури області директору Рівненського обласного виробничого комунального підприємства водопровідно-каналізаційного господарства «Рівнеоблводоканал» про погашення заборгованості із виплати заробітної плати в розмірі 1,5 млн грн.

У разі виявлення міськрайпрокурорами спільно з працівниками територіальної державної інспекції праці (ТДІП) в області фактів умисної невиклати заробітної плати вирішувалось питання про порушення кримінальної справи. Зокрема, прокуратурою Здолбунівського району порушено та передано до суду кримінальну справу за ч. 1 ст. 175 Кримінального кодексу України (КК України) за фактом умисної безпідставної невиклати посадовими особами ТОВ «Новітні крохмальні технології» заробітної плати на суму 366,7 тис. грн. Заборгованість на даний час погашено.

Лише після втручання прокурора м. Рівне виплатили заборговану заробітну плату своїм працівникам керівники ДП СУ-39 ВАТ «Центростальконструкція» (310,9 тис. грн) та ВАТ «Завод залізобетонних виробів» (343 тис. грн). Стосовно керівників цих

підприємств прокурор розслідував та передав до суду кримінальні справи за ч. 1 ст. 175 КК України.

Дізналися на власному гіркому досвіді, що таке не отримати зароблене, і працівники ТзОВ «Укр-Захід-Енергобуд». Байдужість та бездіяльність керівника цього товариства не залишилися без реагування прокурора м. Кузнецовська – за цим фактом порушено кримінальну справу. Нині справу передано до суду, заборгована зарплата на суму 220 тис. грн виплачена.

У результаті вжитих заходів кількість економічно активних підприємств-боржників за рік зменшилась у 4,6 рази (з 92 до 22). На сьогодні залишилося всього 8 таких підприємств. Беручи до уваги, що 6 із них фінансувалися на рівні міністерств, відомств, інших центральних установ, прокуратура області неодноразово надсилала листи керівникам даних міністерств щодо вжиття відповідних заходів для погашення заборгованості із виплати заробітної плати.

Так, за результатами розгляду листа прокуратури області від 11 лютого 2011 року Міністерством оборони України надано дозвіл на реалізацію приміщення державного підприємства «Рівненський автомобільний ремонтний завод». Кошти від його реалізації були використані на повне погашення заборгованості із заробітної плати перед 186 працівниками заводу в розмірі 3,7 млн грн.

За результатами заходів, вжитих стосовно економічно активних підприємств (борг на 1 січня 2010 року – 11,3 млн грн), заборгованість зменшилась на 10 млн грн і нині становить 1,3 млн грн.

Також протягом 2010 року у зв'язку з неефективною діяльністю на цьому напрямі ТДІП області органами прокуратури вносились відповідні акти реагування, за результатами розгляду яких притягнуто до дисциплінарної відповідальності чотири інспектори праці.

Неефективною визнано і роботу у вказаній сфері органів виконавчої влади. Відділом з питань оплати праці та соціально-трудова відносин головного управління праці та соціального захисту населення Рівнен-

ської облдержадміністрації не проведено у 2010 році жодної перевірки з питань своєчасності виплати заробітної плати на підприємствах-боржниках, не подано пропозицій щодо розірвання контрактів з керівниками підприємств, що її допустили. Діяльність відділу зводилась до збору даних про заборгованість із заробітної плати та організації роботи обласної комісії, яка у 2010 році провела лише чотири засідання.

Аналогічні недоліки допускалися і в районах області. За відсутності принципів та системного підходу в організації роботи комісій їх вплив на керівників підприємств-боржників визнано мінімальним. Робота обмежується тими боржниками, що подають статистичну звітність. Як наслідок, поза увагою залишаються питання діяльності приватних підприємців, суб'єктів господарювання зі штатом до 10 працівників, своєчасність виплати заробітної плати на яких практично не контролюється.

За результатами перевірки прокуратурою області 5 липня 2010 року голові Рівненської облдержадміністрації внесено подання, яке розглянуто та задоволено, до відповідальності притягнуто винних осіб. Відтепер засідання комісій проводяться щомісячно із запрошенням працівників органів прокуратури області. На одному із таких засідань розглянуто питання про незадовільний стан виплати заробітної плати на підприємствах будівельної галузі та запропоновано систематично повідомляти органи прокуратури про згаданих боржників. Як наслідок, заборгованість у цій галузі протягом 2010-го та з початку поточного року зменшилась на 4,3 млн грн.

Унаслідок системного опрацювання списків підприємств-боржників, отриманих з фондів соціальної спрямованості та органів статистики, виявлено факти спотворення статистичної звітності.

Так, прокурор Рокитнівського району за результатами зіставлення даних статистики та ПФУ встановив неподачу керівництвом ПП «Аквасервіс Томашгород» даних до статистики стосовно наявної заборгованості із виплати заробітної плати. За результатами перевірки прокуратурою району порушено кримінальну справу (ч. 1 ст. 175 КК України)

за фактом умисної безпідставної невиклати директором ПП «Аквасервіс Томашгород» заробітної плати 22 працівникам у розмірі 76,1 тис. грн та 6 звільненим працівникам у розмірі 9,7 тис. грн. У ході розслідування справи також підтверджено подачу недостовірної звітності, стосовно директора підприємства порушено кримінальну справу за ст. 366 КК України. Кримінальні справи об'єднані в одне провадження та передані до суду, зарплата виплачена у повному обсязі.

На початок 2010 року заборгованість із виплати заробітної плати на підприємствах-банкрутах та підприємствах, які призупинили свою виробничо-господарську діяльність, становила 4,6 млн грн. Щодо кожного підприємства-боржника органами прокуратури області прийняті рішення у порядку ст. 97 Кримінально-процесуального кодексу України (КПК України).

Прокуратурою області в грудні 2010 року проведено перевірку ефективності діяльності службових осіб сектору з питань банкрутства в області при здійсненні владних повноважень. З'ясовано, що згідно з п. 5 «Положення про Сектор з питань банкрутства в області Державного департаменту з питань банкрутства» сектор здійснює моніторинг стану задоволення вимог кредиторів щодо виплати заборгованості із заробітної плати. Крім того, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 747 від 27 серпня 2008 року такі підприємства-банкрути віднесено до першого ступеня ризику і їх перевірки належить проводити не менш як раз на рік.

Однак вказані повноваження сектором здійснюються неналежно.

Вживаються заходи до стягнення заборгованості із виплати заробітної плати на підприємствах-банкрутах. З'ясовано, що ухвалою Господарського суду в Рівненській області від 11 серпня 2009 року розпорядником майна ТзОВ «Євро-Вена-Смига», заборгованість якого із виплати заробітної плати становить 133,4 тис. грн, призначено арбітражного керуючого Сокотуна В.А. Разом з тим, лише після втручання Дубенської міжрайонної прокуратури арбітражним керуючим у червні 2010 року проведено інвентаризацію майна банкрута, отримано його

експертну оцінку та організовано проведення аукціонів. На сьогодні борг становить 77,6 тис. грн.

Прокурором м. Кузнецовська з'ясовано, що за наявності у ЗАТ «Управління будівництва Рівненської АЕС» значної заборгованості із заробітної плати арбітражний керуючий Демидов І.А. не вжив усіх належних заходів до її зменшення. У результаті проведених міжвідомчих та оперативних нарад, внесених прокурором м. Кузнецовська актів реагування впродовж 2010 року погашено 1,3 млн грн заборгованості.

Прокуратурою області 2 грудня 2010 року завідувачу сектору з питань банкрутства в області внесено подання, за розглядом якого до відповідальності притягнуто одну посадову особу.

За результатами заходів, вжитих щодо підприємств-банкрутів та підприємств, які призупинили свою виробничо-господарську діяльність, заборгованість зменшилась на 3,2 млн грн і становить 1,4 млн грн.

Усього за наслідками проведених минулого року перевірок додержання законодавства про працю органами прокуратури області порушено та передано до суду 54 кримінальні справи, задоволено 304 приписи і подання, за результатами розгляду яких до відповідальності притягнуто 187 посадових осіб, з них 7 працівників органів контролю, відшкодовано 33,4 млн грн.

Уже в поточному році прокурори порушили у сфері оплати праці 6 кримінальних справ, з них до суду передано 4, за результатами розгляду 57 приписів та подань до відповідальності притягнуто 28 посадових осіб, відшкодовано 8,8 млн грн заборгованої заробітної плати.

Питанням додержання конституційних прав громадян у сфері оплати праці прокурори Рівненщини приділяють особливу увагу. Робота на цьому напрямі триватиме постійно, доки остання гривня, що належить трудівнику, не буде покладена до його кишені.

Василь ПРИСЯЖНЮК

ЗАХИСТ ПРАВА ГРОМАДЯН НА СВОЄЧАСНЕ ОДЕРЖАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Резюме

Розглянуто досвід прокуратури Рівненської області у сфері нагляду за додержанням законодавства про працю, зокрема щодо своєчасного одержання заробітної плати.

Василий ПРИСЯЖНЮК

ЗАЩИТА ПРАВА ГРАЖДАН НА СВОЕВРЕМЕННОЕ ПОЛУЧЕНИЕ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ

Резюме

Рассмотрен опыт прокуратуры Ривненской области в сфере надзора за соблюдением законодательства о труде, в частности относительно своевременного получения заработной платы.

Vasyl PRYSYAZHNYUK

PROTECTION OF THE RIGHT OF CITIZENS FOR GETTING SALARY IN TIME

Summary

The experience of Rivne region prosecutor's office in supervision over observance of labour legislation in particular getting salary in time is analyzed in the article.